

Sygn. akt *I ACa 840/19*

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 2 września 2020 r.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu I Wydział Cywilny i Własności Intelektualnej

w składzie:

Przewodniczący – Sędzia Marek Górecki

Sędziowie: Jerzy Geisler /spr./

Jacek Nowicki

Protokolant: sekretarz sądowy Ewelina Frąckowiak

po rozpoznaniu w dniu 2 września 2020 r. w Poznaniu

na rozprawie

sprawy z powództwa **W. K.**

przeciwko **Skarbowi Państwa – Dyrektorowi Aresztu Śledczego w P.**

o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Poznaniu

z dnia 2 lipca 2019 r. sygn. akt XII C 1707/16

1. oddala apelację;
2. zasądza od powoda na rzecz pozwanego 240 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu odwoławczym;
3. przyznaje od Skarbu Państwa (Sąd Okręgowy w Poznaniu) na rzecz adw. J. J. kwotę 147,60 zł brutto tytułem nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu w instancji odwoławczej.

Jerzy Geisler Marek Górecki Jacek Nowicki

I ACa 840/19

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 17 września 2016 roku (k. 2-4, 13-14) powód W. K. wniósł o zasądzenie na swoją rzecz kwoty 100.000 zł od pozwanego Skarbu Państwa - Dyrektora Aresztu Śledczego w P., tytułem zadośćuczynienia.

W uzasadnieniu pozwu powód wskazał, iż pozwany łamał jego prawa poprzez odmowę przydzielenia mu przewodnika lub osoby towarzyszącej z uwagi na niemożność samodzielnej egzystencji. Ponadto łamie prawa z uwagi na odmowę wyrażenia zgody na przydzielenie komputera z oprogramowaniem dla osób niewidomych do czytania, pisanie pism

urzędowych, pisanie listów prywatnych - nie dając mu możliwości prywatności oraz brak możliwości dokształcenia, samokształcenia za pomocą komputera, płyt książek, kaset, albowiem takiego wyposażenia pozwany nie posiada.

W odpowiedzi na pozew z dnia 18 stycznia 2017 roku pozwany Skarb Państwa - Dyrektor Aresztu Śledczego w P. wniósł o odrzucenie pozwu na podstawie art. 199 pkt. 2 kpc z uwagi na postępowanie toczące się przed Sądem Rejonowym (...) w P. pod sygn. akt I C 930/15/85.

Ponadto pozwany z ostrożności procesowej wniósł o oddalenie powództwa w całości; zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Nadto pozwany podniósł zarzut przedawnienia części roszczenia obejmujący pobyt powoda w(...) roku.

W uzasadnieniu pisma pozwany wskazał, iż przedmiotowy pozew winien zostać odrzucony, albowiem przed Sądem Rejonowym (...) (...) w P. toczy się postępowanie sądowe z powództwa W. K. p-ko Skarbowi Państwa Dyrektorowi Aresztu Śledczego w P.. Żądanie pozwu obejmuje ten sam zakres. Wyrokiem z dnia 28 grudnia 2016 roku Sąd oddalił powództwo w całości oraz nie obciążył powoda kosztami procesu.

Nadto pozwany wskazał, iż powód w warunkach izolacji przebywa z przerwami od (...) roku. Doskonale zatem zna realia panujące w zakładach karnych i aresztach śledczych. W związku z tym prezentuje określoną postawę nastawioną głównie negatywnie do działań podejmowanych przez administrację penitencjarną. Wobec faktu, że powód nie wskazał, jakiego konkretnie okresu dotyczy przedmiotowy zarzut, pozwany z ostrożności procesowej podniósł zarzut przedawnienia części roszczenia obejmujący okres sprzed (...) roku.

Nadto pozwany odnosząc się do treści pisma powoda wskazał, iż powód podlegał zawsze właściwemu rozmieszczeniu, z uwzględnieniem zarówno jego stanu zdrowia, jak i trudnego charakteru. Powód potrafił artykułować swoje potrzeby i żądania. Nadto pozwany wskazał, iż Areszt Śledczy w P. wychodzi naprzeciw potrzebom osób niepełnosprawnych, w tym osób niewidomych czy niedowidzących w różnoraki sposób tj. dwóch funkcjonariuszy działu penitencjarnego w (...) roku ukończyło kurs nauki pisanie i czytania pismem punktowym B.'a, na stanie biblioteki centralnej znajdują się odtwarzacze płyt CD i audiobooki, opracowany został program resocjalizacji „sprawnie do wolności” skierowany do osób z niepełnosprawnością, likwidacja barier w dostępie do kultury, nauki i sztuki, udział w rekreacji ruchowej i umysłowej, sporcie, kulturze fizycznej. Z uwagi na bezpieczeństwo oraz specyfikę jednostki powód uzyskał odmowną decyzję co do zakupu komputera oraz niewyrażenia zgody na posiadanie przez powoda w celi mieszkalnej kompletnego zestawu komputerowego. Powód ma możliwość korzystania z maszyny przeznaczony dla osób niewidomych oraz pomocy współosadzonych.

Pismem procesowym z dnia 20 kwietnia 2018 roku (k. 191) powód podtrzymał w całości dotychczasowe stanowisko w sprawie, nadto doprecyzował iż żądanie pozwu dotyczy końca roku 2016 i początku roku 2017.

Wyrokiem z dnia 2.07.2019 r. Sąd Okręgowy oddalił wniosek o odrzucenie pozwu, powództwo oddalił i orzekł o kosztach procesu. – k. 266 Ustalenia faktyczne i motywy prawne wyroku Sąd Okręgowy przedstawił w pisemnym uzasadnieniu na kartach 269-278.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Powód W. K. przebywał w Areszcie Śledczym w P. w okresie, którego dotyczy niniejsze postępowanie w dniach od (...) roku do (...) roku oraz od (...) roku.

Powód od (...) roku (z przerwami) przebywa w warunkach izolacji, albowiem odbywa karę dożywotniego pozbawienia wolności za popełnienie czynu z art. 148§ 1 kk.

W pozwanej jednostce W. K. funkcjonował samodzielnie. Poruszał się sprawnie o lasce, nadto wielokrotnie był widziany kiedy poruszał się całkowicie samodzielnie tj. bez użycia laski czy też bez wyciągnięcia ręki w celu zapoznania się z przeszkodami.

Każdorazowo administracja jednostki aresztu śledczego dokładała starań aby osadzano powoda w celach o większej powierzchni celem umożliwienia mu swobodnego poruszania się (np. przeznaczonych dla wózków inwalidzkich).

Nadto dwóch funkcjonariuszy w (...) roku ukończyło kurs z czytania i pisania pismem punktowym B.'a.

W czasie osadzenia w pozwanej jednostce penitencjarnej pozwanemu ze szczególną uwagą dobierano współosadzonych. Osoby te były wybierane pod kątem możliwości udzielania powodowi ewentualnej pomocy, jak również pod względem charakteru, aby nie poddać się silnym wpływom dominującego charakteru powoda.

Powyższe działania odnosiły skutek z uwagi na fakt, że w przedmiotowej sprawie pisma procesowe powoda były sporządzane przez współosadzonych w jego imieniu. Nadto do dyspozycji powoda pozostawała maszyna do pisania przeznaczona dla osób niewidomych.

Pozwana jednostka prawidłowo dbała o zapewnienie wszelkich potrzeb powoda w czasie odbywania przez niego kary pozbawienia wolności. Powód kilkakrotnie w rozmowach z wychowawcą informował, że nie potrzebuje pomocy, a z ewentualnymi problemami poradzi sobie samodzielnie.

Jednostka Aresztu Śledzącego w P. z uwagi na swój charakter mając na uwadze przede wszystkim względy bezpieczeństwa nie wyraziła powodowi zgody na posiadanie sprzętu komputerowego.

Powód swoje potrzeby mógł zapewniać np. poprzez korzystanie z maszyny do pisania, słuchanie radiowęzła, korzystanie z biblioteki i świetlicy, miał dostęp do audiobooków i czytnika. Pozwany miał możliwość uczestnictwa w programowych systemach oddziaływania lub innych kursach organizowanych przez pozwanego. Powód mógł dobrowolnie decydować o uczestniczeniu w tego rodzaju zajęciach oraz wybierać ich rodzaj.

Każdorazowo przy cotygodniowych inspekcjach powód mógł zgłaszać jakiegokolwiek problemy wychowawcy, czego nie czynił. Wyłącznie korzystał z drogi formalnej, urzędowej poprzez kierowanie pism do kierownictwa jednostki.

Reasumując powód miał możliwość realizacji swoich praw, a nadto prawidłowego funkcjonowania w jednostce. Powód w czasie odbywania kary w jednostce penitencjarnej pozwanego był należycie zaopiekowany, a jego potrzeby były realizowane.

Dowód: zeznania świadków M. S. i B. W. (e-protokół z dnia 26 lipca 2018 roku k. 211), poświadczona za zgodność z oryginałem kopia wydruku z przeglądarki rozmieszczenia (k. 52- 53), poświadczona za zgodność z oryginałem kopia wydruku danych osobowych (k. 54- 68)

Przedstawiony stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie powołanych wyżej dowodów.

Sąd dał wiarę powołanym wyżej dokumentom oraz ich odpisom i kserokopiom, albowiem nie były przez strony kwestionowane, jak również nie budziły wątpliwości Sądu. Podkreślić przy tym należy, że zgodnie z art. 244 § 1 kpc dokumenty urzędowe, sporządzone w przepisanej formie przez powołane do tego organy władzy publicznej i inne organy państwowe w zakresie ich działania, stanowią dowód tego, co zostało w nich urzędowo zaświadczone. Z kolei w świetle art. 245 kpc dokument prywatny stanowi dowód tego, że osoba, która go podpisała, złożyła oświadczenie zawarte w dokumencie.

Sąd zeznania powoda uznał za mało wiarygodne. Powód poszczególne zdarzenia interpretował na swoją korzyść i tak też je relacjonował przed Sądem. Zeznania powoda pozostawały w swej treści sprzeczne. Z jednej strony wskazywał, że podczas pobytu w jednostce pozwanego był pozostawiony sam sobie w swojej niepełnosprawności, następnie zaś wskazywał, że przeszedł specjalistyczne kursy tj. czytania B.'a oraz poruszania przestrzennego. Zatem stwierdzić należy, że nabył umiejętności, które ułatwiają mu codzienne funkcjonowanie.

Również na ocenę wiarygodności zeznań powoda wpływa fakt, że podawał fakty oczywiście sprzeczne z rzeczywistością. Powód podnosił, iż wobec nieudzielenia mu zgody na posiadanie sprzętu komputerowego nie miał

również możliwości korzystania z maszyny do pisania przeznaczonej dla osób niewidomych. Sąd powyższe twierdzenia zweryfikował o tę, okoliczność że podczas pobytu w Areszcie Śledczym w P. powód złożył niniejszy pozew, a który był sporządzony pismem punktowym B.'a. Nadto powód powoływał szereg okoliczności wykraczających poza żądanie pozwu, wobec czego Sąd nie brał ich pod uwagę.

Sąd przede wszystkim dokonał istotnych ustaleń w oparciu o dokumenty zgromadzone w aktach sprawy oraz zeznania świadków. Sąd zeznania świadków M. S. oraz B. W. uznał jako w pełni wiarygodne. Świadkowie zeznawali spójnie i logicznie. Okoliczności przytaczane przez świadków dotyczyły ich obowiązków zawodowych, w ocenie Sądu nie można przyjąć aby w swej treści były stronnicze czy składane na korzyść którejkolwiek ze stron postępowania.

W świetle tak ustalonego stanu faktycznego Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Przed merytorycznym rozpoznaniem żądania pozwu Sąd z uwagi na podniesiony przez stronę pozwaną zarzut powagi rzeczy osądzonej, w pierwszej kolejności dokonał analizy żądania zgłoszonego w niniejszym postępowaniu względem żądania pozwu w sprawie toczącej się przed Sądem Rejonowym (...) w P. pod sygnaturą akt I C 930/15.

Zgodnie z art. 199 § 1 pkt 2 kpc Sąd odrzuci pozew, jeżeli o to samo roszczenie pomiędzy tymi samymi stronami sprawa jest w toku albo została prawomocnie osądzona. Zakres powagi rzeczy osądzonej reguluje przepis art. 366 kpc stanowiący, że wyrok prawomocny ma powagę rzeczy osądzonej tylko co do tego, co w związku z podstawą sporu stanowiło przedmiot rozstrzygnięcia, a ponadto tylko między tymi samymi stronami. Natomiast w art. 199 § 1 pkt 2 kpc określone zostały skutki tzw. negatywnych przesłanek procesowych, między innymi stanu powagi rzeczy osądzonej. Jak wynika z dyspozycji omawianego przepisu zabronione jest ponowne sądzenie sprawy prawomocnie zakończonej. Prawidłowe stosowanie art. 199 § 1 pkt 2 kpc polega na konieczności uprzedniego ustalenia zakresu powagi rzeczy osądzonej.

Do uznania, że sprawa została prawomocnie osądzona (art. 199 § 1 i art. 366 kpc), nie wystarcza samo stwierdzenie, iż w obydwu sprawach chodzi o to samo roszczenie i że identyczne są strony obydwu procesów; mimo bowiem identyczność stron i dochodzonego roszczenia stan rzeczy osądzonej nie występuje, jeżeli uległy zmianie okoliczności, których istnienie było przyczyną oddalenia pierwszego powództwa, a więc jeżeli roszczenie stało się w świetle nowych faktów uzasadnione (wyrok Sądu Najwyższego- Izba Cywilna z dnia 06 października 2016 roku, IV CSK 798/15).

Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem powaga rzeczy osądzonej obejmuje oprócz tych samych stron występujących w zakończonym postępowaniu – także ich następców prawnych - „powaga rzeczy osądzonej występuje w stosunku do nabywcy rzeczy spornej w toku procesu, ale także m.in. co do spadkobierców. Nie ma znaczenia, czy sukcesja taka ma charakter uniwersalny czy syngularny. Chodzi jedynie o to, by dotyczyła ona prawa, które w wyniku następstwa przeszło na inny podmiot (Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 2 kwietnia 2009 r., IV CSK 477/08, Lex nr 610220). Tożsamość stron procesowych, jako warunek istnienia powagi rzeczy osądzonej, skutkującej w innej, późniejszej sprawie odrzuceniem pozwu (art. 199 § 1 pkt 2 k.p.c.), zachodzi zarówno wtedy, gdy w obydwu sprawach uczestniczą te same strony - bez względu na rolę procesową - jak i wtedy, gdy zamiast strony wcześniejszego procesu występuje jej następca prawny lub inna osoba objęta w danym wypadku rozszerzoną prawomocnością (Postanowienie Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 5 marca 2013 r. VI ACa 1233/12, Lex nr 1316320).

Reasumując, z powagą rzeczy osądzonej mamy do czynienia, gdy spełnione są kumulatywnie następujące przesłanki: tożsamość stron, tożsamość roszczenia (przedmiotu i podstawy sporu), a także brak nowych okoliczności faktycznych.

Biorąc pod uwagę powyższe bezsporne jest między stronami, że toczyło się, obecnie prawomocnie zakończone postępowanie, w sprawie o sygnaturze I C 930/15 przed Sądem Rejonowym (...) w P. z powództwa W. K. przeciwko Skarbowi Państwa- Dyrektorowi Aresztu Śledczemu w P..

Wobec faktu, że powód dochodzi zapłaty zadośćuczynienia w związku ze szkodą powstałą w czasie odbywania kary pozbawienia wolności w jednostce penitencjarnej pozwanego Sąd przeanalizował podstawy i okoliczności faktyczne obu powództw.

W sprawie I C 930/15 powód upatrywał jako podstawę wytoczonego powództwa nieuzasadnione kary dyscyplinarne. Nadto żądanie pozwu zostało doprecyzowane przez pełnomocnika powoda, iż dotyczy ono okresu do dnia złożenia pisma tj. dnia 03 czerwca 2016 roku (k. 410 akt. I C 930/15)

Orzeczenie wydane w sprawie I C 930/15 zostało skontrolowane przez Sąd Okręgowy w Poznaniu na skutek apelacji powoda, która została oddalona.

W przedmiotowej sprawie pełnomocnik powoda doprecyzował, iż żądanie pozwu obejmuje okres od końca (...) roku do początku (...) roku. Nadto w toku tego postępowania powód upatruje swojej szkody w związku z nieprzyznaniem mu przewodnika lub osoby towarzyszącej oraz niewyrażeniem zgody na posiadanie sprzętu komputerowego wyposażonego w specjalistyczny program dla osób niewidomych. Z czym powód wiąże brak możliwości samodzielnego redagowania pism oraz samokształcenia.

Bez wątplenia okoliczności podnoszone przez powoda w przedmiotowym postępowaniu są różne od tych wskazanych w sprawie o sygn. akt I C 930/15.

Zatem biorąc pod uwagę powyższe należy stwierdzić, że kumulatywnie nie zachodzą przesłanki niezbędne do stwierdzenia, że w niniejszej sprawie w zakresie żądania pozwu mamy do czynienia z powagą rzeczy osądzonej. Należy stwierdzić, że wystąpiła identyczność stron, powód ponownie dochodzi zasądzenia zadośćuczynienia za szkodę spowodowaną działaniem pozwanego, niemniej jednak podnosi odmienne okoliczności, niż te które były podstawą rozpoznania pozwu w sprawie I C 930/15.

Mając na uwadze powyższe Sąd oddalił wniosek o odrzucenie pozwu, o czym orzekł jak w punkcie 1 sentencji wyroku.

Wobec stwierdzenia przez Sąd, że w niniejszej sprawie nie wystąpiła powaga rzeczy osądzonej jako ujemna przesłanka procesowa, należało merytorycznie ocenić żądanie pozwu.

Podstawą prawną żądania zadośćuczynienia z tytułu naruszenia dóbr osobistych są art. 24 § 1 kc w zw. z art. 448 kc w zw. z art. 417 § 1 kc. Nadto powód powoływał się na treść art. 77 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, który stanowi środek ochrony konstytucyjnych praw i wolności. Przepisy artykułów art. 24 § 1 kc w zw. z art. 448 kc w zw. z art. 417 § 1 kc stanowią konkretyzację art. 77 Konstytucji RP. Sąd dokonał oceny żądania zgłoszonego niniejszym pozwem dokonując wykładni powyższych przepisów w zgodzie z treścią art. 77 Konstytucji RP.

Poszkodowany (powód), aby uzyskać zadośćuczynienie pieniężne musi zgodnie z treścią art. 6 kc i art. 232 kpc wykazać naruszenie dobra osobistego, winę sprawcy (przy czym w przypadku odpowiedzialności Skarbu Państwa bezprawne zachowanie jego funkcjonariuszy wystarczające jest dla wykazania przesłanki bezprawności), powstanie krzywdy w określonych rozmiarach, istnienie związku przyczynowego pomiędzy zawinionym naruszeniem dobra osobistego, a powstałą krzywdą. Z kolei na pozwanym ciąży dowód braku bezprawności działań powodujących naruszenie dóbr osobistych powoda.

Przepis art. 23 kc zawiera ogólną zasadę, że dobra osobiste człowieka, jak w szczególności zdrowie, wolność, cześć, swoboda sumienia, nazwisko lub pseudonim, wizerunek, tajemnica korespondencji, nietykalność mieszkania, twórczość naukowa, artystyczna, wynalazcza i racjonalizatorska, pozostają pod ochroną prawa cywilnego niezależnie od ochrony przewidzianej w innych przepisach.

Zgodnie z art. 24 § 1 kc ten, czyje dobro osobiste zostaje zagrożone cudzym działaniem, może żądać zaniechania tego działania, chyba że nie jest ono bezprawne. W razie dokonanego naruszenia może on także żądać, ażeby osoba, która dopuściła się naruszenia, dopełniła czynności potrzebnych do usunięcia jego skutków, w szczególności ażeby złożyła oświadczenie odpowiedniej treści i w odpowiedniej formie. Na zasadach przewidzianych w kodeksie może on również żądać zadośćuczynienia pieniężnego lub zapłaty odpowiedniej sumy pieniężnej na wskazany cel społeczny (art. 448 kc).

Stosownie do treści art. 448 kc w razie naruszenia dobra osobistego sąd może przyznać temu, czyje dobro osobiste zostało naruszone, odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę lub na jego żądanie zasądzić odpowiednią sumę pieniężną na wskazany przez niego cel społeczny, niezależnie od innych środków potrzebnych do usunięcia skutków naruszenia.

Jednocześnie art. 417 § 1 kc stanowi, że za szkodę wyrządzoną przez niezgodne z prawem działanie lub zaniechanie przy wykonywaniu władzy publicznej ponosi odpowiedzialność Skarb Państwa lub jednostka samorządu terytorialnego lub inna osoba prawna wykonująca tę władzę z mocy prawa.

Zgodnie z ugruntowanym orzecznictwem, rzeczą sądu nie jest zarządzenie dochodzeń w celu uzupełnienia lub wyjaśnienia twierdzeń stron i wykrycia środków dowodowych pozwalających na ich udowodnienie ani też sąd nie jest zobowiązany do przeprowadzenia z urzędu dowodów zmierzających do wyjaśnienia okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy (art. 232 kpc). Obowiązek przedstawienia dowodów spoczywa na stronach (art. 3 kpc), a ciężar udowodnienia faktów mających dla rozstrzygnięcia sprawy istotne znaczenie (art. 227 kpc) spoczywa na stronie, która z faktów tych wywodzi skutki prawne (art. 6 kc, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 grudnia 1996 roku, I CKU 45/96).

Według tych ogólnych norm na powódzie spoczywał ciężar udowodnienia faktów uzasadniających jego roszczenie. Obowiązkiem powoda w przedmiotowej sprawie, wobec kwestionowania przez pozwanego roszczenia co do zasady jak i wysokości, było zaprezentowanie materiału dowodowego, który pozwoliłby uwzględnić zgłoszone roszczenie. Przedstawiony przez stronę powodową materiał dowodowy nie potwierdził przytoczonych przez W. K. twierdzeń.

Powód w szczególności podnosi, że został pozostawiony sam sobie w swojej niepełnosprawności, nie miał możliwości słuchania telewizora, nie miał możliwości korzystania z maszyny do pisania dla niewidomych. Przy czytaniu lub redagowaniu pism korzystał wyłącznie z dobrej woli osadzonych, a jego pisma także były przesyłane do innej jednostki penitencjarnej do tłumaczenia przez osobę znającą język punktowy B.(...)

Odnosząc się do powyższego w pierwszej kolejności Sąd pragnie zważyć, że powód miał możliwość korzystania z maszyny do pisania przeznaczonej dla osób niewidomych, albowiem zarówno sam pozew jak i część dalszych pism procesowych były sporządzane językiem punktowym. Zatem zarzut ten należy traktować jako bezzasadny i oczywiście sprzeczny z rzeczywistym stanem faktycznym.

Nadto odnosząc się do funkcjonowania powoda w jednostce również sam przyznał, iż ukończył kurs posługiwania się językiem B.(...) jak i kurs przemieszczania się przestrzennego. Wobec powyższego nabył umiejętności pozwalające mu na ile to możliwe samodzielne funkcjonowanie. W ocenie Sądu nieprzydzielanie mu przewodnika nie ograniczyło go w funkcjonowaniu w jednostce.

Ponadto Sąd pragnie wskazać, że w przepisach kodeksu karnego wykonawczego nie przewidziano możliwości ustanowienia przewodnika dla osoby niewidomej odbywającej karę pozbawienia wolności. Nieprzychylnie się przez pozwanego do wniosku powoda w tym zakresie, nie stanowi nadużycia prawa czy przekroczenia kompetencji pozwanego. W ocenie Sądu powód był prawidłowo zaopiekowany, pozwany dokonywał specjalnego doboru współosadzonych jak i przydziału cel mieszkalnych. W 2016 roku zostało przeprowadzono wśród funkcjonariuszy szkolenie w zakresie nabycia umiejętności czytania i pisania językiem punktowym (...) W ocenie Sądu działania te były prawidłowe, zasługujące na pozytywną ocenę, celem prawidłowego zaopiekowania się powodem, w ramach dostępnych dla pozwanego instrumentów prawnych.

Nadto odnosząc się do zarzutu braku możliwości korzystania przez powoda ze sprzętu komputerowego również nie zasługiwał na uwzględnienie. Powód odbywał karę pozbawienia wolności, przebywając w izolacji i winien liczyć się z pewnymi niedogodnościami oraz jasno określonymi regułami. Niewątpliwie osadzeni w zakładach karnych muszą funkcjonować wedle ściśle określonych reguł, są to osoby skazane za łamanie przepisów prawa, zatem jasno określone zasady są niezbędne w celu utrzymania ładu i porządku w jednostce penitencjarnej oraz zapewnienie wszystkim osadzonym bezpieczeństwa.

Posiadanie sprzętu komputerowego z uwagi na dużą rotację osadzonych oraz przebywanie w pozwanej jednostce osób tymczasowo aresztowanych stanowiło podstawę odmowy dla wniosku powoda. W ocenie Sądu działania pozwanego w tym zakresie również nie były bezprawne. Z uwagi na charakter jednostki w ocenie Sądu nadrzędną rolą jednostki penitencjarnej jest zapewnienie bezpieczeństwa osadzonym. Wszak powód mógł swoje potrzeby zapewniać w inny sposób np.: korzystać z maszyny do pisania (czemu przeczy w swych zeznaniach), słuchać radiowęzła, korzystać z biblioteki i świetlicy, miał dostęp do audiobooków i czytnika. Nadto pozwany bez wątplenia miał możliwość rozwoju osobistego poprzez uczestnictwo w programowych systemach oddziaływania lub innych kursach. Powód mógł dobrowolnie decydować o uczestniczeniu w tego rodzaju zajęciach.

Mając na uwadze powyższe Sąd nie stwierdził żadnych nieprawidłowości. Pozwany działał na podstawie i w granicach obowiązujących przepisów. Powód winien zważyć, że odbywanie kary pozbawienia wolności stanowi pewną niedogodność. Trudno przyjąć, aby odbywanie kary było swobodne i w niczym nie odbiegało od życia na wolności. W jednostce penitencjarnej znajdują się osoby, które złamały obowiązujące przepisy, aby utrzymać ład i porządek konieczne jest wprowadzenie jasno określonych reguł.

Nie można mówić o naruszeniu dobra osobistego w postaci godności osadzonego w zakładzie karnym, nawet w sytuacji występowania pewnych uciążliwości lub niedogodności związanych z samym pobytym w zakładzie karnym, a polegających na niższej od oczekiwanej jakości warunków. Osadzenie celem odbycia kary pozbawienia wolności zawsze wywołuje ujemne konsekwencje dla skazanego. Nie można zapominać, że są to naturalne konsekwencje izolacji więziennej. Osoba popełniająca przestępstwa musi liczyć się z tym, że będzie musiała ponieść za swoje czyny karę przewidzianą prawem, która powinna stanowić dla niej realną dolegliwość. Powód nie miał podstaw oczekiwać, aby warunki panujące w jednostce penitencjarnej były podobne do przeciętnych warunków mieszkaniowych wolnościowych (wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 12 września 2017 roku, I ACa 930/16). Mimo, że powodowi warunki osadzenia nie odpowiadały i w jego odczuciu naruszały jego dobra osobiste, Sąd nie stwierdził aby działania pozwanego były bezprawne. Sąd uznał twierdzenia powoda za niedowiedzione.

Sąd uznał, że działania pozwanego w zakresie wykonywania władzy publicznej nie nosiło cech bezprawności. Sąd uznał, że powód nie wykazał podstaw, na których roszczenie swe opierał tzn. bezprawnego działania pozwanego przy wykonywaniu wobec niego kary pozbawienia wolności.

Mając na uwadze powyższe Sąd oddalił powództwo, o czym orzekł jak w punkcie 2 sentencji wyroku.

O kosztach postępowania Sąd orzekł na podstawie art. 102 kpc i odstąpił od obciążania powoda kosztami niniejszego postępowania. Sąd wziął pod uwagę okoliczności, które legły u podstaw zwolnienia powoda od kosztów sądowych w całości. Mając to na uwadze Sąd przyjął, że w niniejszej sprawie zachodzą szczególne okoliczności uzasadniające odstąpienie od obciążania powoda kosztami mimo, że jego żądanie zostało oddalone w całości, o czym orzekł jak w punkcie 3 sentencji wyroku.

Powód w toku postępowania korzystał z pomocy prawnej przyznanej z urzędu w osobie adwokata J. J.. Wobec powyższego Sąd na jego rzecz zgodnie z §8 ust. 6 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu, na podstawie art. 29 ust. 2 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. – Prawo o adwokaturze (Dz. U. z 2015 r. poz. 615, ze zm) zasądził od Skarbu Państwa na rzecz adwokata J. J. kwotę 7.200 zł plus 23% podatku VAT, tytułem nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu, o czym orzekł jak w punkcie 4 sentencji wyroku.

Wyrok z dnia 2.07.2019 r. zaskarżył apelacją powód w całości. Skarżący rozstrzygnięciu zarzucił naruszenie prawa procesowego, tj. art. 233 § 1 kpc w zw. z art. 328 § 2 kpc wskutek dowolnej, a przy tym rażąco sprzecznej z elementarnymi zasadami logiki, wiedzy i doświadczenia życiowego oceny zgromadzonych dowodów oraz sporządzenie uzasadnienia w sposób wadliwy, jak również sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z treścią zebranego materiału dowodowego poprzez:

- uznanie, że możliwość sporządzania w imieniu powoda pism przez współosadzonych zapewnia mu prawo do prywatności, zaś możliwość korzystania z biblioteki i świetlicy, tudzież słuchania radiowęzła zaspokaja potrzeby powoda w wystarczającym stopniu – a zatem brak było podstaw do udostępnienia mu komputera,

- stwierdzenie, że do dyspozycji powoda pozostawała maszyna do pisania przeznaczona dla osób niewidomych, gdyż podczas pobytu w Areszcie Śledczym w P. powód złożył pozew w niniejszej sprawie, który był wypunktowany pismem B.'a – podczas gdy pozew z dnia 17.09.2016 r. został napisany pismem ręcznym, a nadto świadek M. S., którego zeznaniem S. pełni dał wiary wskazał, że w zakładzie nie było ogólnodostępnej maszyny do pisania dla osób niewidomych, zaś powód zeznał, że przy czytaniu i redagowaniu pism korzystał wyłącznie z dobrej woli osadzonych, a jego pisma były przesyłane do innej jednostki penitencjarnej do tłumaczenia przez osobę znającą język punktowy B.(...)

- uznanie zeznań powoda za „mało wiarygodne”, a przy tym niewskazanie w uzasadnieniu wyroku dostatecznych powodów, dla których Sąd odmówił im wiary, podczas gdy prawidłowa analiza zebranego materiału dowodowego na taką ocenę nie pozwalała,

- wywnioskowanie jakoby korzystanie z drogi formalnej celem zgłaszania swoich potrzeb, tj. kierowania pism do kierownika jednostki, przy jednoczesnym niezgłaszaniu problemów wychowawcy – świadczyło o tym, że w czasie odbywania kary „powód był należycie zaopiekowany, a jego potrzeby były zaspokajane”,

- przyjęcie, że odbyty kurs czytania B.(...) oraz poruszania się przestrzennego usprawiedliwianie wyznaczenie powodowi przewodnika,

Co spowodowało błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę rozstrzygnięcia, polegający na uznaniu, i działanie pozwanej jednostki, która w sposób prawidłowy zadbała o zapewnienie wszelkich potrzeb powoda w czasie odbywania przez niego kary pozbawienia wolności nie nosi cech bezprawności.

Powołując się na powyższe zarzuty skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez orzeczenie zgodnie z żądaniem pozwu wraz ze stosownym rozstrzygnięciem w przedmiocie kosztów procesu. – k. 286-290, 306-307

Pozwany wniósł o oddalenie apelacji i zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego zwrotu kosztów postępowania według norm przepisanych. – k. 300-301

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja powoda nie zasługiwała na uwzględnienie.

Trafny okazał się zarzut dotyczący ustalenia, że powód sporządził pozew w niniejszej sprawie z wykorzystaniem maszyny do pisania językiem B. (...) znajdującym w Areszcie Śledczym w P.. Dowodu na tę okoliczność nie ma. Powód twierdził, że w tym zakresie jego pisma były przesyłane do jednostki penitencjarnej, gdzie osoba znająca język B.(...) dokonywała tłumaczenia i nie ma podstaw, aby w tym zakresie nie dać wiary powodowi.

Z drugiej strony nie świadczy to, że w Areszcie Śledczym w P. takiej maszyny nie było. Zauważyć trzeba, że pozew powoda pochodzi z (...)r., a według stanowiska pozwanego w tymże roku dwóch pracowników odbyło przeszkolenie w zakresie posługiwania się językiem B.(...) W sprawie nie czyniono ustaleń co do tego, kiedy taka maszyna została zakupiona, przed czy po sporządzeniu przez powoda pozwu.

Nie zmienia to faktu, że w kluczowych kwestiach ustalenia Sądu Okręgowego okazały się prawidłowe – zwłaszcza co do podstaw odmowy przydzielenia przewodnika oraz odmowy zgody na udostępnienie powodowi komputera przystosowanego do korzystania z niego przez osoby niewidome. Powyższe odmowy znajdowały swe oparcie w obowiązujących przepisach kodeksu karnego wykonawczego i z całą pewnością nie były to działania bezprawne. Stanowisko Sądu Okręgowego było trafne.

Warunki odbywania kary pozbawienia wolności są wypadkową wielu przesłanek często pozostających ze sobą w kolizji. Z uwagi na specyficzny charakter Aresztu Śledczego, gdzie przebywają osoby zarówno skazane jak i tymczasowo aresztowane, odmowa przydzielenia do dyspozycji powoda komputera przystosowanego dla osób niewidomych, motywowana koniecznością zapewnienia bezpieczeństwa jednostki oraz osób tam przebywających była uzasadniona. Zapewnienie powodowi dostępu do maszyny przystosowanej do pisania w języku B.(...) było wystarczające.

Prawidłowe okazały się także pozostałe ustalenia Sądu Okręgowego dotyczące warunków odbywania przez powoda kary pozbawienia wolności, w tym co do sposobu rozmieszczenia w celach, warunków lokalowych, przebytych kursów, możliwości sposobu korzystania przez powoda, mimo ułomności, z dostępu do informacji (dostęp do radiowęzła, telewizji), kultury (dostęp do odtwarzacza płyt CD, audiobooków), stopnia samodzielności w poruszaniu się, itp. W świetle tych ustaleń w pełni uprawniony był wniosek, że powód był zaopiekowany właściwie i miał możliwość korzystania z dostępu do informacji i kultury w pełnym zakresie jako osoba niewidoma odbywająca karę pozbawienia wolności, w takim zakresie jaki dało się to pogodzić z bezpiecznym funkcjonowaniem zakładu karnego.

W tych okolicznościach oczywiście chybnym jest zarzut błędu w ustaleniach faktycznych istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy. Twierdzenie, że wszystkie działania pozwanej jednostki nosiły cechy bezprawności jest oczywiście nieuzasadnione.

To, komu powód zgłaszał swe zastrzeżenia co do warunków odbywania kary – bezpośrednio nadzorującym czy kierownikowi jednostki było zupełnie obojętne. Istotne jest bowiem, że nie stwierdzono w tym zakresie bezprawnych działań pozwanego w ogólności.

Mając powyższe okoliczności na uwadze Sąd Apelacyjny uznał, że apelacja powoda nie zasługiwała na uwzględnienie i ją oddalił. – art. 385 kpc.

Konsekwencją oddalenia apelacji było obciążenie powoda kosztami zastępstwa procesowego pozwanego za instancję odwoławczą. – art. 98 i 108 § 1 kpc w zw. z § 10 ust. 1 pkt 2 i § 8 ust. 1 pkt 26 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22.10.2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych.

Ponieważ powód w postępowaniu apelacyjnym był reprezentowany przez pełnomocnika ustanowionego z urzędu, przyznano jego pełnomocnikowi od Skarbu Państwa (Sąd Okręgowy w Poznaniu) kwotę 147,60 zł brutto tytułem nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi w instancji odwoławczej. - § 16 ust. 1 pkt 2 i § 14 ust. 1 pkt 26 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 3.10.2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu.

Jerzy Geisler Marek Górecki Jacek Nowicki
